

S O K F É L E .

47. Szám. Béts. Junius 11-dikén.

1853

Emlékeztető Jegyzetek.

J u n i u s .

8 Jun. — 1718. Eugen egész hadával megindúl a' Futaki me-
zőkről Belgrád megszállására. — 1794 † Bürger a' kedvelt népköltő.
— 1815. A' Német Szövetség ma létesül.

9 Jun. — 1809. A' megsebesült Frantziák számára új beteg-
házak állíttatnak fel. A' kormány rendelése, hogy a' pékek jobban
's rendesen lássák el a' várost kenyérral.

10 Jun. — 1090 † Fridrik Tsászár Syriában Saleph folyóban.
— 1799. General Gróf Hobenzollern tudósítja Ujházyt, hogy vitéz
testvére elhúnyt a' vérmezőn legnagyobb ditsőséggel. Érdemeit le-
írta Melzer Biogr. der Zipser. — 1853. Nevezetes azon felírás mely
a' legszebb barátság emelte emléken áll Veronában Sz. Lukás
templomában:

H. S. E.

Paulus Alexander Ujházy de Budamér
Natione Pannonus

Ordinis. Equestris. Protribunus. Copiarum
IMP. FRANCISCI II. AVG. CAESARIS

idemque. de Praetorio unus

Bellica laude. fide. clarissimus.

Qui dum. Veronensi bello. disjectos.

Gallos. urget. vehementius.

Ad Castrum Azzanum. peremptus est
infelix

Quem. post. dudum. suscepta. vulnera.
in ipso Victoriae. exitu.

Ac prope honorem fastigio
vita defecerit

Cecidit. NCN. April. An. MDCCXCIX.

vix. An. XXXII. sibi parum gloriae satis

CAJETANUS VALSECHIVS

Amici desideratissimi

quem. a. morte. olim. vindicaverat.

Toldalék a' M. Kurírhoz.

Sublatum. ex. acie corpus.
Tandem. cheu. miserum. officii. genus.
Efferendum. atque. hic. sepeliendum.
curavit.

Hoc monumentum, quod non umbram hic, non tegit ossa
Veronae, in Luce cernitur aede stare,
Illic fortem animam tum non reparabile pectus
Et mihi tam charos occubuit cineres.
Valsechius posuit fratri, plorabile, nostro
Dum prope ad Azzanum victor ab hoste perit.
Italus Hungarico civi, peregrinus amico,
Romanusque parat funus Evangelico.
Inter prostratos occisi corpus amici
Quaesivit, moesto condidit et tumulo.
Utque uni pateant busto virtusque fidesque,
Marmora signando praestitit Exequias.
Trans Mare, trans montes, sic et tellure remota
Virtus praeclaras jungit amicitias.
Ast caesum hoc pectus fraternae vulnere caedis
Heu lenit, sed non sanat amica manus.

Magyar! ha valamikor Veronába kerülsz menny el Sz. Lukáts templonába 's szentelj ditső hazádfiának egy könnyet ez idegen földönn emelt emléknél! (Nézd majd 10 Nov.) — 1831 † Diebitsch.

11 Jun. — 1453 † Copernicus (mások szerint Máj. 24-kén). Nagy érdekű munkáját Astronomia instaurata 6 Tom. tsak néhány napig látta nyomtatva. Gróf Sierakovski méltó emléket emelt néki a' Krakau Sz. Anna templomában ezen rövid felirással: *Sta sol, ne moveare.* — 1618. Kezdeté a' harmintz esztendő háborúnak. — 1830. Nagy szélvész 's jégeső Petrikau mellett Lengyelországban. A' réteken 's a' szántó földeken halakat találtak, a' nép azt vélte, hogy az egből hulltak légyenek; de nem sokára kitetszett, hogy egy közellevő tóból valók, mellyből felkapta őket a' forgószél (Windhose).

Kik valának a' Scythák? Esméretes volt e' Pannóniát lakó Scythák előtt a' Keresztény Hit?

A' Scytha név alatt miféle Nemzetek értetődjenek, nehéz meghatározni; feltaláljuk őket a' legrégiebb

Történetiróknál; nem kételkedhetünk tehát régiségekről. — Homet (egy régi Történet író), említést tesz, a Galaktophagok, Hipomogok, és Abierekről, kik Üdvezítőnk előtt, túl a Dunán laktak. Strabo az Abiereket, Scythák, és Szarmaták közé számítván Kisz-táknak nevezi. — Nagy kiterjedésűeknek kellett lenniük, minthogy több Nemzetekre, 's Nemekre osztattak fel. Nevezetesebbek valának az Aramaiak, Thasziák, Kacziánok, Szacziák, Aramasziák, Skolotok, Magogiak, Anthiophiak, és Szirusok. — Szokásiakat bőven közli Strábo, Herodotus, Eschilus, és Homérus, benne egy barátságos, ember, 's igazság szerető Népet lelvén. Herodotus a' többi közt ezt írja felőlök. "Hogy ezen Nép pompát nem űz, kevéssel megelégszik, tsendes maga viseletű, se városai, se bizonyos lakhelyei nintsenek, a' mindennapit, 's sátorait magokkal viszik, ügyes vadászok." Ugyan azt írja Eschilus, Trogus, Pompejus, és Eherilus költész. — Hibáznak tehát, kik, minden nemesb érzéstől megakarják fosztani őket, mert ha mi a' régi történet írókra ügyelünk, nem tsak egy erényes Nemzetre akadunk, hanem egy olyanra is, melly forró szeretettel viseltődött a' Tudományokhoz. Anacharsis egyike Görögország hét böltseinek eredetére nézve Scythá volt. Abaris, ki a' Görögök közt tanulta a' böltselkedést, 's kit Diogenes annyira magasztal Scythá volt 's a' t. — Így a' gyönyörű tulajdonságokkal ragyogó Scythák eredetek kinyomozására ingert adának a' Történet Iróknak. Némellyek a' Scythá nevet, azon régi német szótól. "„Schübén," minthogy a' nyilászásban jártosak valának, vélik eredni: de ezen vélemény épen olly bizonytalan mint Bonfiné, ki ezen nevet valami Scythá Királytól, ki Diodór, és Herodotus után Hercules fia, 's a' Scythák Attya volt, eredtetli.

Pannóniát régolta Scytha Nemzet lakja. Figyelmet érdemel tehát azon kérdés: „Esméretes volt e' Pannóniát lakó Scythák előtt a' Keresztény Hit? — Igennel válaszolnak ezen kérdésre nem csak Szent Atyáink; hanem maga a' Sz. Irás is, nevezetesen az Uj Frigy. — Sz. Pál Rómaik után az Illirusoknak hirdette az Evangéliumot, Titus pedig a' Dalmátzia bélieknek. Ki kételkedhetnék tehát hogy Jézus tanítása a' szomszéd Pannóniába el nem terjedett volna. — Sz. Pálnak Koloszaiakhoz irt leveléből (3 Rész. 11 vers) ki tetszik, hogy Jézus tanítása a' Scytháknál is elterjedt volt.

Lássuk mit írnak Sz. Atyáink. Általában azt mondják: hogy számtalan Népeket térítettek meg az első Hithirdetők Európai Scythiában; hogy Sz. Pál Szirmiumban sokakat megtérítvén a' Pannóniabeli Keresztény községnek valami Eponontust, és Andronicust küldött. Sz. Péter Titust, és Lukátsot az Illirusokhoz küldé. Claudius Tsaszár üldözési alatt Sz. Mark Hermagoras Tanítványával Aquileából Görög Országba utazván, Pannónia fel része lakóival esméretessé tette a' Keresztény Hitet. Hyeronimus szerént innen az Iszteren Sz. András, túlhan pedig Origenes tanúsága szerént Sz. Fülöp hirdette az Evangéliumot. . . . Végre elérkezének azon borús üdök viharjai; hol a' határt álhágó Böltselkedés előitéletjei, az elfajúlt emberiség egyedül vért szomjúhozék. Patakok eredtek, telve az erényes Keresztények ártatlan vérökkel. — De bár melly nagy vala azon üldözés, mellyet a' jámbor Kereszténység szenvedett; még is a' második Században szép előmeneteleket tettek Jézus tanításában a' Scythák. Bizonyítják ezt Tertullianus, és Ireneus, midőn azt mondják „hogy a' Dákok, Szarmaták, Germánok, és Scythák Jézus tanítása által felvilágosítottak.“ Justinus

Vértanú (Martyr) ki 128-kban megkeresztelkedett, azt írja „hogy Jézus Neve a' Scytháknál is hirdettetik. — Nagyobb volt a' Keresztény Hit elterjedése a' Harmadik Században. Szirmium Pannónia Fő Városa Püspöki lak volt, 's nevezetessé tévé magát azon Zsinatok által (Concilia), mellyek itt tartattak, nevezetesen melly az Ankyrai *) Zsinatnak olly hathatósan ellene szegezé magát. Zozimenes, és Philostrogus ugyan azt bizonyítja. — De imé a' Negyedik század első 10 éveiben; idegen Nemzetek rohantak be Pannóniába, a' Scythákat elűzték, 's így a' Keresztény Hit, melly olly gyönyörűen virágzott, végpusztulását lelé.

Dezsericzi Élet - Rajza.

Dezsericzi Innocens eredetére Nemes vérből Nyitrán 1702 született. Korán belépven a' Piaristák Rendébe, ritka Tulajdoninak nyilvános jeleit adá, a' midőn fáradhatatlan munkássága őt az érdem poltzára Romába tudniillik, a' Rend Igazgatójához Assistenségre emelé. — Dezsericzi nagy barátja volt a' Tudományoknak, és egy lelkes Hazafi. Hogy mind a' kettőnek megfeleljen, gyakran meglátogató Róma könyvtárait, híven megjegyezven mindazokat, mellyek édes Honnyát érdeklének. Kiűsárát lelé Ő nemes törekedésinek a' Vatikánumi Könyvtárban, miglen ezen remek munkával. „De initiis, ac Majoribus Hungarorum“ 's a' t. Honját meggazdagítaná. Így igyekszik az igazi Hazafi Nemzete fény hullámjait a' külföldön is fölfedezni. — Nagy Védencze volt 14 Benedek Pápanak Dezsericzi, ki is őt Maurocordát Constantin Oláh Fejedelemez

*) Ankyra Galacia Fővárosa volt, itt tartatott 314. azon Zsinat. Lásd Cabassutii Notitiae Conciliorum.

Követül küldé. Végre a' Honn szeretet visszahivta hazájába. Hogy a' világi zajtól menten egyedül a' Tudományoknak szentelné életét; Váczon letelepedvén fent említett munkáját, a' Város. és Püspökség eredetével Sajtó alá bocsájtá. De minthogy a' fellebb említett munkában, több homályos kifejezéseket lelt Pray, egy tüzes tollhartz támadt a' két tudós közt. Férfiassan védte állitmányit Dezsericzi; de az értzkeblű szörmény kitörlé Öt az élők sorából. — Pray győzedelmeskedni látszatott, az elhúnyt ellen sajtó alá ereszté védírását, midőn nagy álmélkodására Czetto Benedek Piarista Dezsericzy oltalmát magára vállalá.

Újhelyi Imre
Esztergami Fő Megyebeli
Nevendék Pap.

Az Elefánt és Mammuth.

Az egykor nagy 's hatalmas Elefánt búsan tébolyga az árnyékvilágban; tekintete komor, mint maga az alvilág, rokon után látszék kémlelődni, 's a' rettentés ismeretlen Mammuthon akada fenn. Némán állt egy darabig, megütközve a' véletlen tüneten, melly tsekély voltát véle illy egyszerre láttatá (mert hiszen az alvilágban is boszszontja ez a' nagy Urakat), miglen meglepettéséből magához térvén, roppant méltóságával az állatok óriásához közelíte. Barátom mitsoda idegen tsillag alatt születél? „A' nap alatt“ vala a' felelet. Hm! — dörmögé az Elefant — nem foghatom meg, hogy mi egymást nem ismertük; miként történheték az meg, hogy én soha sem láttalak, 's rólad még tsak nem is beszéltek? „Könnyen megfejteted a' mesét — szólla az óriás — az én ágam már régen kihalt; de rövid idő óta az egész világ beszéll már rólam; az emberek tsontjaimat megtalálák, 's most

számtalan tudósok azon veszekszenek, hogy azt, *mi voltam én 's mi nem voltam?* ki tsinálhassák.“

A p h o r i s m á k.

— Több vi'sgálódások után a' süil ki, hogy az állatok egymásnak mindent meg tudnak mondani, a' mi életekre nézve szükséges. Valyon vannak e' köztök szónokok, és Poéták? Én gyakran láttam, milly szeretettel bántak egy 's más állattal a' véle egy fajúk; Királyok volt e' az, vagy Cicerójok, Homérjok, a' vagy Aspasiájok?

— A' hiu közepszerűségnél, mint az agg szűzeknél, örökös gúny tárgya mind az, a' mit el nem érhetnek.

— Kerüld azt, ki minden emberrel jól, 's az egész világgal komaságban van.

— Az értz megkeményíti a' földet, 's a' pénz az emberek sziveit.

— Szükség, nyomorúság az embert testére 's lelkére nézve is többnyire ugyan akkor motskolják be.

— A' ki másokat, a' hivatalos öszve jövedelek alkalmával várakoztat, az vagy roszsz tisztviselő vagy hiu esztelen.

— Vannak politicus Atheisták, kik azt állítják, hogy a' világ sokkal jobban állna, ha abban tellyeséggel semmi kormányzó - test nem volna.

— Az okos ember, a' hiú pöffedséget már a' szobába beléptekor megismeri.

— Az Ifjúság — veszedelmes' mámor, 's az aggkor — unalmas ébrenlét.

— Az ész és pénz valódi betsét, tsak a' szükség idején tanuljuk meg ösmérni.

— Fiatal koldús, vén tolvaj!

— A' Genie, a' gyengefők legmerészebb gondolatával, a' saruira szállt port törüli le.

— Azt ki tsúszik eltapossák; a' ki retteg, azt elfogják: ki bukdosik, arra verés — 's a' ki koldúl, arra alami'sna vár; da az, a' ki mindenkinek bátran a' szemébe néz, 's igazait védni tudja, azt többnyire békén hagyják.

K—ch.

Á l o m.

Álmomban egy galambot
Fogtam virágos kertben,
Szelidet mint báránka, —
És keblemhez szoritva
Tzirólgatám szegénykét.
De mit nem is gondoltam,
Meg szúrva kis körmével,
Ki reppent a' kezemből. —
El hidjétek Barátim!
Az a' kujon, Amor volt,
'S szurást nyilával ejtett.
Ha keblemet tapintom
Azolta, tsak dagad 's gyúl,
'S szünetlen tsak fohászok,
'S álmatlanság gyötörnek.

Veréb.

R e j t e t t s z ó.

B** az öröm víg eleme
'S a' D**ba tenyész
T** lesz ha K**tól kelleme
Létednek enyész.
S**ra várjon mindenik
Másként az **r bitzenik.

Megfejtés a' 46. számban: Forgáts - Gróf - Ats.